Ilmiy tadqiqotlar va ularning yechimlari jurnali
Aoka guvohnoma № 323759 ISSN: 3060-4818

# O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI VAZIRLAR MAHKAMASINING TARKIBI VA UNING SHAKLLANTIRISH TARTIBI

**Shokirov Sardorjon Shuhratjon o‘g‘li**
Namangan davlat universiteti
Yuridik fakulteti 1 – bosqich talabasi
Ilmiy rahbar: **Pulatov Otabek**
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20320199

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining davlat hokimiyati tizimidagi o‘rni, tarkibi va uni shakllantirish tartibi tahlil qilinadi. Vazirlar Mahkamasi O‘zbekiston Respublikasining oliy ijro etuvchi hokimiyat organi sifatida davlat boshqaruvida muhim vazifalarni amalga oshiradi. Maqolada hukumatning tarkibiy tuzilishi, Bosh vazirning vakolatlari, vazirlik va davlat qo‘mitalarining faoliyati hamda hukumatni shakllantirishning konstitutsiyaviy asoslari yoritilgan. Shuningdek, Vazirlar Mahkamasining davlat boshqaruvi samaradorligini ta’minlashdagi ahamiyati ham ko‘rib chiqilgan.

**Kalit so‘zlar**: Vazirlar Mahkamasi, Bosh vazir, ijro etuvchi hokimiyat, hukumat, Konstitutsiya, davlat boshqaruvi, vazirliklar, davlat qo‘mitalari.

**Kirish.** O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi davlat hokimiyati tizimining muhim bo‘g‘ini bo‘lib, mamlakatda ijro etuvchi hokimiyatni amalga oshiruvchi oliy organ hisoblanadi. U davlat siyosatini amalga oshirish, iqtisodiy va ijtimoiy sohalarni boshqarish, qonunlar hamda Prezident farmonlari ijrosini ta’minlash kabi muhim vazifalarni bajaradi. Vazirlar Mahkamasi faoliyati mamlakat taraqqiyoti, jamiyat barqarorligi va davlat boshqaruvining samaradorligida muhim ahamiyat kasb etadi.

Mustaqillik yillarida O‘zbekistonda davlat boshqaruvi tizimini demokratlashtirish va takomillashtirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirildi. Ushbu islohotlar jarayonida Vazirlar Mahkamasining faoliyati ham yangicha asosda tashkil qilinib, uning vakolatlari va mas’uliyati yanada kuchaytirildi. Ayniqsa, yangi tahrirdagi Konstitutsiyada hukumatning parlament va Prezident bilan o‘zaro munosabatlari aniq belgilab qo‘yildi. Mazkur maqolaning asosiy maqsadi Vazirlar Mahkamasining tarkibi, uning vakolatlari va shakllantirish tartibini ilmiy jihatdan tahlil qilishdan iborat. Shuningdek, hukumatning davlat boshqaruvi tizimidagi o‘rni hamda uning samarali faoliyat yuritishidagi asosiy omillar ko‘rib chiqiladi.

**Asosiy qism.** Vazirlar Mahkamasining huquqiy maqomi va davlat boshqaruvidagi o‘rni.O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi O‘zbekiston Respublikasining oliy ijro etuvchi hokimiyat organi hisoblanadi. U iqtisodiyot, ijtimoiy soha, fan, ta’lim, sog‘liqni saqlash, madaniyat va boshqa yo‘nalishlarda yagona davlat siyosatini amalga oshiradi. Vazirlar Mahkamasi o‘z faoliyatida O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, qonunlari, Prezident farmonlari va qarorlariga amal qiladi. Davlat boshqaruvi tizimida Vazirlar Mahkamasi markaziy o‘rin egallaydi. U vazirliklar, davlat qo‘mitalari va boshqa ijro etuvchi organlar faoliyatini muvofiqlashtiradi hamda ularning samarali ishlashini ta’minlaydi. Shu bilan birga, hukumat mamlakat iqtisodiy rivojlanishini ta’minlash, investitsiyalarni jalb qilish, tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash va aholi turmush darajasini oshirishga qaratilgan dasturlarni ishlab chiqadi. Vazirlar Mahkamasi davlat budjetining ijrosini tashkil etish va moliyaviy barqarorlikni ta’minlashda ham muhim rol o‘ynaydi. Har yili hukumat tomonidan davlat budjeti ishlab chiqiladi va amalga oshiriladi. Bu esa davlatning iqtisodiy siyosatini samarali yuritish imkonini beradi. Vazirlar Mahkamasining tarkibi O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligiga ko‘ra, Vazirlar Mahkamasi quyidagi tarkibdan iborat bo‘ladi: Bosh vazir; Bosh vazir o‘rinbosarlari; vazirlar;

davlat qo‘mitalari raislari; hukumat tarkibiga kiruvchi boshqa mansabdor shaxslar. Vazirlar Mahkamasiga Bosh vazir rahbarlik qiladi. Bosh vazir hukumat ishini tashkil etadi, barcha ijro etuvchi organlar faoliyatini muvofiqlashtiradi va hukumat qarorlarining bajarilishi ustidan nazorat olib boradi. Bosh vazir o‘rinbosarlari esa ma’lum sohalar bo‘yicha mas’ul hisoblanadi. Ular iqtisodiyot, investitsiyalar, qishloq xo‘jaligi, ta’lim, sog‘liqni saqlash va boshqa yo‘nalishlarda hukumat siyosatini amalga oshirishda ishtirok etadi. Vazirlar o‘zlariga biriktirilgan sohalar bo‘yicha davlat siyosatini amalga oshiruvchi asosiy mansabdor shaxslar hisoblanadi. Masalan, O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huquqiy siyosat va qonunchilikni rivojlantirish bilan shug‘ullansa, O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi sog‘liqni saqlash tizimini boshqaradi. Davlat qo‘mitalari ham hukumat tarkibining muhim qismi hisoblanadi. Ular ma’lum bir yo‘nalish bo‘yicha davlat siyosatini amalga oshirish va nazorat qilish vazifalarini bajaradi. Vazirlar Mahkamasini shakllantirish tartibi: O‘zbekiston Respublikasida Vazirlar Mahkamasini shakllantirish tartibi Konstitutsiya va amaldagi qonunchilik asosida amalga oshiriladi. Hukumatni shakllantirishda Prezident va parlament muhim rol o‘ynaydi. Avvalo, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan Bosh vazir nomzodi taqdim etiladi. Ushbu nomzod O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Qonunchilik palatasi tomonidan ko‘rib chiqiladi va tasdiqlanadi. Bosh vazir tasdiqlangandan so‘ng hukumat tarkibini shakllantirish jarayoni boshlanadi. Vazirliklar va davlat qo‘mitalariga rahbarlar tayinlanadi hamda hukumatning asosiy faoliyat yo‘nalishlari belgilanadi. Vazirlar Mahkamasi a’zolari o‘z faoliyati davomida Prezident va qonun oldida mas’ul hisoblanadi. Shu bilan birga, parlament ham hukumat faoliyati ustidan nazorat olib boradi. Deputatlar va senatorlar hukumat a’zolarining hisobotlarini eshitishi, ularga so‘rovlar yuborishi va faoliyatini baholashi mumkin. Hukumat faoliyatining samaradorligi davlat boshqaruvi sifatiga bevosita ta’sir qiladi. Shu sababli Vazirlar Mahkamasini shakllantirish jarayonida yuqori malakali, tajribali va mas’uliyatli kadrlarni tanlash muhim ahamiyatga ega.

Vazirlar Mahkamasining asosiy vakolatlari: O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi keng vakolatlarga ega bo‘lib, davlat boshqaruvining deyarli barcha yo‘nalishlarida faoliyat olib boradi. Jumladan: iqtisodiy islohotlarni amalga oshiradi; davlat dasturlarini ishlab chiqadi; investitsiya siyosatini yuritadi; fan, ta’lim va sog‘liqni saqlash sohalarini rivojlantiradi; aholini ijtimoiy himoya qilish choralarini amalga oshiradi; davlat budjetining ijrosini ta’minlaydi; tashqi iqtisodiy aloqalarni rivojlantiradi. Shuningdek, hukumat mamlakatda qonun ustuvorligini ta’minlash, fuqarolar huquq va erkinliklarini himoya qilish hamda davlat xavfsizligini mustahkamlashga ham xizmat qiladi.

**Xulosa.** Xulosa qilib aytganda, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi O‘zbekiston Respublikasining oliy ijro etuvchi hokimiyat organi sifatida davlat boshqaruvi tizimida muhim o‘rin egallaydi. Uning tarkibi Bosh vazir, uning o‘rinbosarlari, vazirlar va davlat qo‘mitalari rahbarlaridan iborat bo‘lib, ular davlat siyosatini amalga oshirishda faol ishtirok etadi. Vazirlar Mahkamasini shakllantirish tartibi Konstitutsiya va qonunlar asosida amalga oshiriladi. Bu jarayonda Prezident va parlamentning o‘zaro hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Hukumat faoliyatining samaradorligi esa mamlakat taraqqiyoti, iqtisodiy rivojlanish va fuqarolar farovonligini ta’minlashda asosiy omillardan biri hisoblanadi. Kelgusida davlat boshqaruvini yanada takomillashtirish, hukumat faoliyatining ochiqligi va samaradorligini oshirish O‘zbekistonning demokratik rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi.

**Foydalanilgan adabiyotlar**

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. - Toshkent, 2023.
2. “O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi to‘g‘risida”gi Qonun.
3. Saidov A.X. Davlat va huquq nazariyasi. - Toshkent: Adolat, 2021.
4. Odilqoriyev X.T. Konstitutsiyaviy huquq. -Toshkent, 2020.
5. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. -Toshkent, 2021.